

Interjú technikák érzékeny társadalmi csoportokkal

Kisebbségek, külföldiek, pszichoszociális fogyatékossgal élők, a ma különösen gyakran keresztútzbe kerülő LMBTQ közösség tagjai, vagy a gyerekek, a társadalom gyakran nagyon sérülékeny csoportjai. Az OPCAT Délkelet-európai Nemzeti Megelőző Mechanizmus Hálózat az ő jogaik védelmére jött létre, az elmúlt napokban pedig Magyarországon, kétnapos konferencián a terület nemzetközi szakemberei beszélgettek a hatósági kihallgatásuk technikáin, lehetőségein.

Az Alapvető Jogok Biztosának Hivatalában tartotta soron következő tanácskozáját az OPCAT Délkelet Európai Nemzeti Megelőző Mechanizmus Hálózata szeptember 29-e és 30-a között. A kétnapos rendezvény résztvevőit dr. Kozma Ákos ombudsman köszöntötte, aki beszédében kiemelte: „A világ minden országában, minden kultúrájában komoly kihívást jelent a zárt intézmények felügyelete. Ezzel a tevékenységgel a legkiszolgáltatottabb emberek jogait védjük. Ezért csak teljes odaadással lehet ezt a munkát végezni.”

Kisebbségek, külföldiek, pszichoszociális fogyatékossgal élők, az LMBTQ közösség tagjai és a gyermekek kihallgatási gyakorlatával és szükséges megoldásaival foglalkoztak nemzetközi szakemberek két napon át, külön-külön munkacsoportokban, amelyen a Pszichiátriai Érdekvédelmi Fórum is részt vett. Valamennyi csoportra egységesen igaz, hogy a legfontosabb az érzékenység, a közös nyelv megtalálása, mert csakis ez tud hatékonyá, emberségessé tenni bármilyen hatósági eljárást, így lehet bevonni és együttműködővé tenni az érintetteket. A PÉF három munkacsoport tagjaként volt jelen, ahol a kisebbségek tekintetében hazánkban elsősorban a roma populációval való kommunikációban tudták megmutatni azt az utat, ami ahhoz kell, hogy partnerekké tegyék a kihallgatottakat. De lényegében ugyanazokat a feltételekről beszéltek a többi ország, más-más kisebbségi csoportjával kapcsolatban is. Alapvetően nehézséget okoz a nyelvismeret hiánya, de még ha az eljárásban résztvevő ismeri is a nyelvet, vagy a kötelezően kirendelt tolmács segítségével megérti a hallottakat, mindez nem nélkülözheti, hogy meg kell ismerni az adott kisebbség szociális, vallási, kulturális hátterét, kommunikációs szokásait, például a testbeszéd, szemkontaktus, kézfogás jelentését ahhoz, hogy az eljárás úgy történjen, hogy az az illető emberi jogait maximálisan tiszteletben tartsa, illetve együttműködővé tegye. Mert sokszor nem csak a nyelvi akadállyal kell mindkét félnek megküzdenie. Ahogy ugyanez igaz az összes vulnerábilis csoportra: kell a közös nyelv. A gyermekekkel kapcsolatban tartott megbeszélésen a Barnahus program, (az izlandi modell célja, hogy a gyermeknek csak egyszer kelljen beszélnie az őt ért sérelmekről, a rendőrségnek igazságügyi szakértőt kell kirendelnie minden olyan esetben, ahol felmerül az abúzus gyanúja, tizennyolc év alatti gyermekeknél. Kép- és hangfelvétel is készül mindenről. Az iratanyag tanulmányozása után, az igazságügyi szakértő vizsgálatot előkészítő stábülést tart, ezen részt vesznek a gyermeket aktuálisan és korábban jól ismerő jelzőrendszeri tagok és a nyomozó rendőr) került a fókuszba, de leginkább annak üzenete: a gyermekbarát igazságszolgáltatás. Vagyis a lehetőleg egy helyen, a legkevesebb alkalommal történjen meghallgatás, valamennyi hivatali, hatósági szereplő ismerje a gyermekek jogait, értse a közös nyelvet, amelyekkel a gyermekeket meg lehet szólítani. Értsék a reakcióit, lássák meg a kulcsot ahhoz, hogy bizalmat kapjanak. Valamennyi sérülékeny csoport esetében -legyen az bármilyen hatósági eljárás- fontos, hogy az érintettek biztonságban érezzék magukat.

A kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés elleni egyezmény fakultatív jegyzőkönyvének – OPTIONAL PROTOCOL TO THE CONVENTION AGAINST

TORTURE, OPCAT – kihirdetéséről szóló törvény értelmében, Magyarországon 2015. január 1-étől nemzeti megelőző mechanizmusként (NMM) személyesen vagy munkatársai közreműködésével az alapvető jogok biztosa jár el. A NMM keretében büntetés-végrehajtási intézeteket, rendőrségi fogdákat, fogyatékossgal élők otthonait, gyermek-, valamint idősothonokat stb. ellenőriz az ombudsman. Mint ENSZ-szervezetet az ilyen bizottságokat bejelentés nélkül is, bármely napszakban stb. is kötelező beengedni és a szükséges információkat megadni, a betekintési jogot biztosítani. Magyarországon az NMM mellett működő Civil Konzultációs Testület egyik tagja: szervezetünk elnöke: Radó Iván.

Kun Viktória